

Christelijke Hogeschool Windesheim

**HBO-Masteropleiding
Psychomotorische Therapie**

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-masteropleiding Psychomotorische Therapie van Christelijke Hogeschool Windesheim. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van de Christelijke Hogeschool Windesheim is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (6 december 2010) en het *NQA Protocol 2011 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 20 april 2011. Het visitatiepanel bestond uit:

Dhr. M. Probst PhD, PT. (voorzitter, domeindeskundige)

Mw. drs. M.C. van Dam (domeindeskundige)

Dhr. prof. dr. D. Wiersma (domeindeskundige)

Dhr. B. Schäfer (studentlid)

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziasse, senior auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel. Zij is daarbij ondersteund door mw. L.A. Redder MSc, junior auditor van NQA.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2011*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

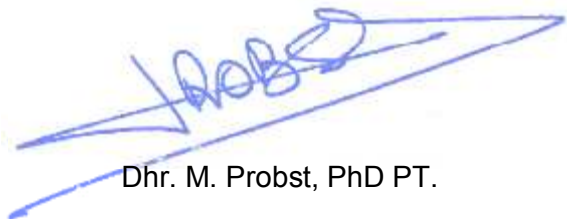
De master PMT is de enige geaccrediteerde master Psychomotorische Therapie in Nederland en wordt gewaardeerd in het werkveld vanwege de combinatie beroepsinhoudelijke verdieping en aandacht voor praktijkgericht onderzoek. De opleiding heeft in het kader van haar ontwikkeling subsidie aangevraagd bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap volgens de regeling subsidiëring HBO-Masters. Deze subsidie zal worden benut voor de verdere onderwijskundige ontwikkeling van de opleiding, voor de doorzetting van de onderzoeksopzet, voor het opleiden van de docenten in onderzoekservaring en voor het uitbreiden van de (inter)nationale netwerken met universiteiten op het gebied van PMT.

De subsidie is toegekend in het najaar van 2010 onder voorwaarde van verlenging van de accreditatie in 2011. De opleiding betreft daarom haar ontwikkelplan bij de bewijsdocumenten voor de accreditatie als uiting van haar ambities. De gekozen ontwikkelrichting is beschreven in het *Opleidings- en toetskader master PMT 2010*.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 30 juni 2011

Panelvoorzitter

Dhr. M. Probst, PhD PT.

Panelsecretaris

Mw. ir. M. Dekker-Joziase

Samenvatting

In deze samenvatting worden de belangrijkste bevindingen, overwegingen en conclusies beschreven van de beperkte opleidingsbeoordeling van de hbo-master Psychomotorische Therapie (PMT) van de Christelijke Hogeschool Windesheim. De master is een niet-bekostigde opleiding, die zich ten doel stelt psychomotorische therapeuten op te leiden die een belangrijke rol kunnen spelen in de positionering van het vak PMT door het opzetten van of meewerken aan praktijkonderzoek. Een psychomotorisch therapeut behandelt cliënten met psychosociale problematiek met behulp van bewegings- en lichaamsgerichte activiteiten in een therapeutische context. Centraal in het vakgebied staat de relatie tussen bewegen en het gevoel dat dit bij mensen losmaakt. De hbo-master is het hoogste opleidingsniveau voor het PMT vakgebied in Nederland.

De master PMT kent een tweejarig programma met een tweejaarlijkse instroom van ongeveer 24 studenten (nu twee cohorten voltooid). Studenten moeten bij instroom minstens twee jaar relevante werkervaring hebben als psychomotorisch therapeut en tijdens de opleiding tenminste twee dagen per week werkzaam zijn als psychomotorisch therapeut.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

Binnen het master PMT programma leren studenten om meer zelfstandig te werken als behandelaar met cliënten met meer complexe problematiek. De student moet zelfstandig een diagnose kunnen stellen, een behandeling kunnen opzetten en uitvoeren, waarnodig interveniëren en de handelingswijze kunnen evalueren en rapporteren. Studenten leren het therapeutisch handelen te onderbouwen vanuit wetenschappelijk getoetste kaders voor praktijkonderzoek. Ook leren studenten het vakgebied PMT duidelijker te vertegenwoordigen ten opzichte van aanpalende vakgebieden en binnen behandelteams.

De opleiding heeft directe contacten met het werkveld en stemt rechtstreeks met het werkveld af wat de opleidingsdoelen en het gewenste niveau zijn voor de master PMT. Verdieping in de therapeutische vaardigheden zijn daarbij de rode draad. Daarnaast moeten studenten eenvoudig (literatuur- of praktijkgericht) onderzoek kunnen uitvoeren en van daaruit hun therapeutisch handelen kunnen onderbouwen.

Het panel vindt het positief dat de master PMT beroepsmatig een duidelijke verdieping biedt. Studenten leren zelfstandig een diagnose te stellen en behandelingstrajecten vorm te geven. Zij worden gewaardeerd als gelijkwaardige gesprekspartner binnen behandelteams.

Ten aanzien van onderzoek is één kwalificatie opgenomen, gericht op het kunnen uitvoeren van eenvoudig onderzoek gericht op evidence based handelen. Daarmee wordt de onderzoeksattitude bij studenten versterkt. De gewenste onderzoeksvaardigheden kunnen duidelijker worden benoemd binnen een onderzoeksleerlijn, met een heldere definitie van praktijkgericht onderzoek. Standaard 1 wordt beoordeeld met een voldoende. De opleiding doet wat er mag worden verwacht en kan haar positionering en de onderzoeksvaardigheden nader definiëren.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De opzet van het masterprogramma is duidelijk beschreven in het *Onderwijs- en Toetsingskader*. Dit vormt de leidraad voor de modulenhoud, de toetsing en begeleiding van de studenten. Er is aandacht voor beroepsverdiepende theorie, training van therapeutische vaardigheden en super- en intervisie. Het laatste half jaar is specifiek gericht op het leren uitvoeren van praktijkonderzoek en het schrijven van de masterthesis.

Het panel oordeelt dat het programma een sterke verdieping in de vaktherapie biedt en studenten laat kennismaken met meerdere theoretische concepten. Studenten leren daarmee hun keuze in behandelingswijzen concreet te onderbouwen en meer evidence based te werken. Middels intervisie en supervisie wordt de eigen beroepsontwikkeling kritisch belicht en leren studenten te reflecteren op het vakgebied.

De opzet, samenhang en studeerbaarheid van het programma worden positief gewaardeerd door studenten. Studenten moeten hun beroepsvaardigheden duidelijk aantonen in de uitwerking van praktijkopdrachten.

Het onderwijs is geconcentreerd op één dag per week. Daarnaast moeten studenten 1 tot 1,5 dag per week aan zelfstudie besteden. De begeleiding is studentgericht via individuele coachingstrajecten.

Het docententeam heeft een rijke ervaring als therapeuten in het PMT vakgebied. Veel docenten hebben nog relatief weinig praktijkonderzoekservaring. Via participatie in de kenniskring van het lectoraat, via promotieonderzoek of via gericht bij- en nascholing wordt hieraan gewerkt.

Het panel oordeelt dat het master PMT programma aan studenten een uitdagende leeromgeving biedt qua vakinhoudelijke opzet en personele en materiële voorzieningen. Deze samenhang wordt duidelijk bewaakt door de opleidingscoördinator en het kernteam van docenten. De opleiding is zich bewust dat de onderzoeksleerlijn steviger en eerder moet worden neergezet, opdat studenten meer training krijgen in de gewenste onderzoeksvaardigheden. Daartoe zijn de eerste stappen reeds gezet en deze ontwikkeling zal verder worden doorgezet. Op basis daarvan komt het panel tot het oordeel voldoende.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De toetsing is binnen de opleiding gevarieerd en stevig opgezet. Men hanteert een variatie aan toetsvormen om de kennis, kunde en beroepshouding van studenten te toetsen.

Regelmatig wordt de progressie van studenten getoetst en waar nodig bijgestuurd. Per kwalificatie moeten studenten in een portfolio minimaal drie bewijzen aanleveren passend bij het gewenste niveau. Dit wordt in een eindassessment getoetst per student. Studenten moeten voortdurend verbinding leggen tussen de opleiding en hun eigen praktijksituatie. Het panel constateert dat de toetsing en betrouwbaarheid van de beoordeling is versterkt met betere beoordelingsformulieren en meer afstemming tussen beoordelaars.

In de masterthesis wordt specifiek getoetst op het construeren en evalueren van PMT-behandelwijzen en het rapporteren. Studenten voeren daartoe een onderzoek uit in hun eigen werkpraktijk.

De therapeutische en beroepsvaardigheden beoordeelt het panel als zeer goed. Studenten zijn in staat het professionele handelen te verbinden aan vigerende theorieën en daarmee hun behandelingen zelf te plannen en uit te voeren.

De onderzoeksvaardigheid komt in de mastertheses minder goed tot uiting, door het feit dat studenten dan voor het eerst een volledige onderzoekscyclus doorlopen en daar vaak een te korte tijdsperiode of een te kleine onderzoeksgroep hebben. Wel leren studenten hun onderzoekstools toe te passen, deze kritisch te overdenken en te reflecteren. De opleiding heeft concrete verbeterplannen ter versterking en vervroeging van de onderzoeksleerlijn opdat studenten beter geoefend hun masterthesis kunnen starten. Het panel vindt de genomen maatregelen passend en heeft het vertrouwen dat het docententeam capabel is om de verbeteringen verder vorm te geven.

Aangezien de master PMT een professionele master is en studenten niet puur tot onderzoekers opleidt, laat het panel de beroepsgerichte kwalificaties zwaarder wegen in haar oordeel en komt zij tot het oordeel voldoende.

Eindoordeel

De opleiding voldoet naar mening van het panel aan de basiskwaliteit en werkt gericht aan verdere versterking. Het panel beoordeelt de kwaliteit van de master PMT-opleiding als voldoende.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	16
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	23
3	Eindoordeel over de opleiding	27
4	Aanbevelingen	29
5	Bijlagen	31
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	33
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	37
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	39
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	43
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	45

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Psychomotorische Therapie
2. Registratienummer opleiding in CROHO	70065
3. Oriëntatie en niveau	hbo; master
4. Aantal studiepunten	60 EC
5. Afstudeerrichting	master Psychomotorische Therapie
6. Variant	deeltijd
7. Locatie	Campus Zwolle, Hogeschool Windesheim

Administratieve gegevens van de instelling

8. Naam instelling	Hogeschool Windesheim
9. Status instelling	De hogeschool is een bekostigde instelling. De masteropleiding Psychomotorische Therapie is een onbekostigde opleiding
10. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Instellingstoets is aangevraagd bij de NVAO

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

De master Psychomotorische Therapie (PMT) is de enige geaccrediteerde master op het gebied van Psychomotorische Therapie in Nederland. De master wordt in het werkveld gewaardeerd vanwege de combinatie beroepsinhoudelijke verdieping en aandacht voor praktijkgericht onderzoek. De masteropleiding PMT komt voort uit de Voortgezette Opleiding voor Psychomotorische Therapie (VOPMT, post hbo) aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding in Amsterdam. In 2006 is deze Voortgezette Opleiding omgevormd tot een formele masteropleiding en is er op basis van een Toets Nieuwe Opleiding accreditatie verleend. De masteropleiding sluit aan bij de bachelor Psychomotorische therapie en Bewegingsagogie (PMT-BA). Sinds de accreditatie in 2006 is evidence based onderzoek een speerpunt binnen de masteropleiding. Op dit gebied wordt er samen met het lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn gewerkt aan het opzetten van praktijkonderzoek om het beroep adequaat te legitimeren.

Het tweejarige opleidingsprogramma kent een instroom om het jaar. Het cohort 2009-2010 telde 24 studenten. In voorgaande jaren was de gemiddelde instroom 27 studenten per cohort. Het gemiddeld slagingspercentage berekend over de laatste zes jaar bedraagt 88 procent.

Op de huidige groepsgrootte van 24 studenten is 0,65 fte aan docentformatie beschikbaar (exclusief coördinatie en thesisbegeleiding, inclusief coaching). Het kernteam bestaat uit de coördinator, twee docenten en de manager van de bachelor- en masteropleiding.

De gerealiseerde docent-studentratio bedraagt 1:27 bij hoorcolleges, 2:27 bij practica en 6:27 bij supervisie.

Het aantal contacturen bedraagt in jaar één zeven uren per week (36 lesweken) en in jaar twee zes uren per week (36 lesweken). In totaal levert dit $252 + 216 = 468$ contacturen gedurende het studieprogramma op.

Tweederde deel van de studenten is vrouw; één derde deel is man. Een kwart deel van de studenten heeft een wo-vooropleiding en ongeveer driekwart deel heeft een hbo-vooropleiding afgerond.

Tweederde deel van de studenten is werkzaam als psychomotorisch therapeut en één derde deel van de studenten in werkzaam in aanverwante functies, bijvoorbeeld in de creatieve therapie. De helft van de afgestudeerden is werkzaam bij de GGZ.

Vorige visitatie

De vorige visitatie (Toets Nieuwe Opleiding) heeft plaatsgevonden op 10 juni 2005 en 21 april 2006. De doelstellingen van de opleiding zijn positief beoordeeld. De opleidingscompetenties dekken de beroepskwalificaties en zijn gerelateerd aan de Dublin descriptoren voor het masterniveau. Vanuit het beroepsdomein is bevestigd dat de opleiding zich richt op het masterniveau, waarbij afgestudeerde PMT'ers het beroep van PMT zelfstandig en in een multidisciplinaire omgeving kunnen uitoefenen en daarbij hun beroepsmatig handelen kunnen verantwoorden en onderbouwen.

Het opleidingsprogramma is positief beoordeeld. De beroepsvaardigheden (therapeutisch en methodisch) stonden centraal in het programma en zijn gericht op verdieping van de vakbekwaamheden. De onderzoeksvaardigheden werden geherformuleerd en gebaseerd op evidence based werken, praktijkgericht onderzoek, het kunnen vertalen van wetenschappelijke inzichten naar de beroepspraktijk en het opstellen van richtlijnen voor de behandeling van specifieke stoornissen. Het programma kende een concentrische opbouw en het onderwijs en de toetsing waren competentiegericht opgezet. Het programma telde zestig studiepunten.

Het personeel had voldoende binding met de beroepspraktijk en werd voor verdere ontwikkeling ondersteund door de lector. Er was voldoende formatieruimte aanwezig voor de verschillende disciplines en begeleiding van de thesis.

De materiële voorzieningen en studiebegeleiding werden als voldoende beoordeeld. De informatievoorzieningen waren goed. De ontwikkeling van de competenties werd gemonitord via het portfolio. Daarnaast was de supervisie een rode draad in het programma.

Het kwaliteitszorgsysteem was ontwikkeld op de hogeschoolkaders. Tijdens de visitatieperiode 2005-2006 is de borging van het verbeterbeleid versterkt, zo heeft het toenmalige visitatiepanel vastgesteld.

Het bestuur van Christelijke Hogeschool Windesheim en van de VU stonden garant voor de financiële investeringen en continuïteit van de opleiding.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Inhoudelijke relevantie eindkwalificaties

Het domeinspecifieke kader van de opleiding is opgesteld in overleg met landelijke partners en beroepsverenigingen en bestaat uit tien eindkwalificaties verdeeld over vier taakgebieden: 1. behandeling van cliënten, 2. organisatie, 3. professionele ontwikkeling, 4. onderwijs en onderzoek. De eindkwalificaties zijn afgestemd op het competentiegerichte onderwijsmodel van Christelijke Hogeschool Windesheim, resulterend in zeven competenties: diagnosticeren, construeren, interveniëren, evalueren, rapporteren, positioneren en reflecteren (zie ook bijlage 1). De opleiding heeft bij het opstellen van deze sets eindkwalificaties en competenties gericht overleg gevoerd met het CONO¹, de FVB² en de NVPMT³.

Masterniveau

De opleiding conformeert zich aan het opleidingsmodel van het CONO, waar een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen bachelor en masterniveau. De hbo-bachelor wordt beschreven als competent om te werken met veelal geprotocolleerde of in modules beschreven behandelingen en werkend met een beperkte zelfstandigheid. De master daarentegen is competent om met meer complexe problematiek te werken en tevens een zelfstandige rol als behandelaar te hanteren. De kennis en vaardigheden van de master overstijgen die van het initiële bachelorniveau en de master is meer gericht op evidence based onderzoek, van waaruit het effect van een therapie onderbouwd kan worden. Op het terrein van onderzoek beheerst de master PMT de volgende elementen: literatuuronderzoek, kritisch beoordelen van wetenschappelijke publicaties en het participeren in onderzoek. De nadruk in de opleiding ligt bij het verder ontwikkelen van de professionele bekwaamheid en therapeutische verdieping: verdiepen van de therapeutische grondhouding, het integreren van kennis en ideeën binnen therapeutische interventies in complexe situaties, het onderkennen van onderzoeksmogelijkheden (evidence based) ter onderbouwing van het

¹ CONO: Coördinerend Orgaan Nascholing en Opleiding GGZ

² FVB: Federatie Vaktherapeutische Beroepen

³ NVPMT: Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Therapie

professioneel handelen, het benutten van wetenschappelijk getoetste onderzoeks-instrumenten voor praktijkonderzoek en het vergroten van de eigen ontwikkeling als therapeut.

Het onderscheid tussen bacheloropgeleide en masteropgeleide therapeuten is ook zichtbaar in het register van het SRVB⁴. Masteropgeleiden kunnen zich registreren als senior psychomotorisch therapeut. Bacheloropgeleiden worden geregistreerd als kandidaatlid of als lid met basisregistratie (afhankelijk van supervisie en werkervaring). Om de aansluiting met het masterniveau inzichtelijk te maken is in een matrix en in de beschrijving van de modules de koppeling aan de Dublin descriptoren op masterniveau aangegeven.

Onderzoeksvaardigheden

De eindkwalificatie gericht op het kunnen opzetten en uitvoeren van literatuur- of praktijkonderzoek is geen aparte competentie, maar ondersteunend aan de andere competenties. In de vorige visitatie is reeds aangesloten bij de ontwikkeling in de GGZ naar evidence based handelen. In dat verband is gesteld dat psychomotorisch therapeuten naast beroepsvaardigheden ook moeten beschikken over vaardigheden in het doen van praktijkgericht onderzoek en het rapporteren daarover, het vertalen van wetenschappelijke inzichten naar de beroepspraktijk en het opstellen van richtlijnen voor de behandeling van specifieke stoornissen. Deze aspecten zijn in de competenties herkenbaar, bijvoorbeeld 'het onderbouwen van behandelstrategie vanuit beroepsrelevante en wetenschappelijke literatuur' bij competentie construeren, 'het methodisch onderzoeken van de effectiviteit van interventies' bij de competentie interveniëren en 'het verzamelen van data voor onderzoek' bij de competentie evalueren. Studenten krijgen de vaardigheden aangeleerd om een (eenvoudig) praktijkonderzoek op te stellen, hun beroepsmatig handelen vanuit vigerende methodieken en (wetenschappelijke) literatuur en onderzoek te onderbouwen.

Positionering

De master PMT is de enige hbo-master PMT in het land. Op bachelorniveau zijn er connecties met de bacheloropleiding PMT-BA van Windesheim en het onderdeel Dans- en bewegingstherapie van de opleiding Creatieve Therapie van de Hogeschool Zuyd. Op wo-niveau is er bij de Vrije Universiteit Amsterdam een minor PMT. Afgestudeerden van de drie genoemde opleidingen kunnen zich, na twee jaar werkervaring, inschrijven voor de master PMT, mits zij tijdens hun studie ook tenminste twee dagen per week werkzaam zijn als psychomotorisch therapeut.

Internationale relevantie

Internationale positionering staat in de kinderschoenen en is een verbeterpunt in de subsidieaanvraag bij het ministerie van onderwijs. Contacten met Belgische (Leuven) en Duitse opleidingen (Marburg en Krems) moeten structureler worden. De manager en een docent van de opleiding vertegenwoordigen de Nederlandse vereniging PMT binnen het European Forum for Psychomotricity (EFP⁵). Binnen het EFP worden gemeenschappelijke criteria voor het bachelorniveau beschreven en zijn er plannen een Europese master Psychomotorische Therapie op te zetten.

⁴ SRVB: Stichting Registratie Vaktherapeutische Beroepen

⁵ EFP: Europees Forum voor Psychomotoriek

De opleiding wil de aangevraagde subsidie inzetten ter versterking van haar internationale positionering, door bijvoorbeeld meer structurele contacten met internationale universiteiten, uitwisseling van docenten of het volgen van bij- of nascholing in het buitenland.

Borging eindkwalificaties

De eindkwalificaties worden geborgd door de contacten met het werkveld. Deze zijn geformaliseerd in de Veldadviescommissie (VAC) en de Adviesraad, die zowel de bachelor als de master PMT adviseren. De VAC is gericht op de directe uitwisseling van vraag en aanbod van de opleiding en van de beroepspraktijk en is samengesteld vanuit de verschillende werkvelden. De Adviesraad richt zich op de ontwikkelingen van het vak op een maatschappelijk niveau en rapporteert over ontwikkelingen in het brede werkveld. Ook de connecties met de beroepsverenigingen en de beroepspraktijk van de eigen docenten en studenten worden ingezet ter borging van de eindkwalificaties.

Overwegingen

Het panel constateert dat eindkwalificaties en competenties inhoudelijk beroepsrelevant zijn en aansluiten bij de eisen uit de beroepspraktijk. Aangezien de master PMT een unieke opleiding is in Nederland, vindt de afstemming rechtstreeks plaats met de betrokken beroepsverenigingen en werkveldvertegenwoordigers.

In de zeven beroepscompetenties ligt de nadruk bij de verdieping van de vaktherapeutische kwalificaties. De centrale lijn van toenemende verantwoordelijkheid en autonomie in het therapeutisch handelen is duidelijk herkenbaar in de competenties. Het panel constateert dat de masterstudenten leren meer autonoom te werken met complexe problematiek bij cliënten in een multi- en interdisciplinaire werkomgeving. Studenten leren zelfstandig te diagnosticeren en te interveniëren. Daarbij ontwikkelen studenten zelfstandig behandelplannen en handelingsprotocollen. De verantwoordelijkheden groeien duidelijk uit boven het bachelorniveau (geprotocolleerd werken, enkelvoudige problematiek). Met deze verdieping in het werkgebied zijn de masters een gelijkwaardiger gesprekspartner voor collega's in inter- en multidisciplinaire verbanden. Dit vereist verdergaande competenties tot reflecteren en communiceren. Het panel herkent deze aspecten in de eindkwalificaties en competenties en vindt deze relevant voor het domein. Ook de aspecten die relateren aan het gewenste masterniveau zijn duidelijk aanwezig. De positionering verdient verder uitwerking in nationale en internationale context. Dit is een aandachtspunt dat de opleiding in de nabije toekomst verder zal uitwerken; na toekenning van de aangevraagde subsidiegelden.

Eindkwalificatie i (opzetten en uitvoeren van praktijkonderzoek) wordt door het werkveld en de opleiding als waardevol genoemd. Via evidence based onderzoek kan het therapeutisch handelen meer worden onderbouwd. Voor de versterking van het vakgebied is dit zeer gewenst en het biedt PMT'ers een betere positie als gesprekspartner voor collega's uit andere disciplines. Het panel constateert dat de onderzoeksvaardigheden in de doelstellingen zijn opgenomen, maar nog niet in een onderzoekslijn concreet zijn uitgewerkt. Onderzoeksvaardigheden komen in diverse competenties naar voren, maar zijn niet duidelijk herkenbaar als ontwikkelingslijn. De opleiding heeft het voornemen de onderzoekslijn duidelijker uit te werken, met meer aandacht voor kennis en vaardigheden op het gebied van onderzoek. Het panel ziet dat de opleiding, na de vorige visitatie, elementen van evidence based werken en praktijkonderzoek in de competenties heeft ondergebracht.

Dit enthousiasmeert studenten voor praktijkgericht onderzoek, iets wat in de bacheloropleiding ontbreekt. Alumni en studenten gaven aan dat zij leren dat onderzoek waardevol is voor de verdere ontwikkeling van het therapeutisch vakgebied. De onderzoeksattitude bij studenten wordt duidelijk versterkt.

Het panel vindt dat de opleiding een goede prestatie heeft geleverd om eindkwalificaties en competenties samen met het werkveld concreet te definiëren. Met verdere professionalisering van de onderzoeksvaardigheden als leerlijn in het hele programma zet de opleiding een volgende logische stap in haar ontwikkeling. Dit vergt een meer concrete definitie van praktijkgericht onderzoek en de gewenste onderzoeksvaardigheden.

Op basis van het feit dat de positionering en onderzoeksleerlijn nog verder inhoudelijk en in de praktijk ontwikkeld moeten worden, komt het panel tot het oordeel voldoende. De elementen zijn aanwezig, maar moeten worden uitgewerkt en verstevigd, waarbij het begrip onderzoek nader kan worden gedefinieerd.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Inhoud van het programma

Het panel constateert dat het programma een duidelijke opbouw heeft die is afgeleid van de competenties. De beroepskwalificaties en opleidingscompetenties fungeren als kader voor de opleidingsinhoud en zijn via de (deel)competenties geconcretiseerd naar de leerdoelen en inhoud van de module. Het onderwijs is competentiegericht en vraaggericht opgesteld. In het POP⁶ moeten de studenten hun individuele leerdoelen koppelen aan de competenties. De dekking en beheersing van de competenties worden bijgehouden in het portfolio en bewaakt via de coaching. Het beheersen van de competenties wordt uiteindelijk getoetst in het assessment (1^e jaar formatief, 2^e jaar summatief), de thesis en de eindpresentatie van de student. De koppeling van de competenties aan de modules is helder weergegeven in het *Opleidings- en Toetskader* en wordt ook duidelijk gehanteerd bij de opzet van het portfolio en de toetsing in de assessments (vergelijk standaard 3).

Het opleidingsprogramma is weergegeven in bijlage 2 (overzicht studiepunten in onderstaande tabel). De theoretische modules, de trainingen en supervisie zijn over de eerste twee studiejaar verdeeld. Het derde (halve) studiejaar is gericht op het praktijkonderzoek voor de masterthesis.

⁶ POP: Persoonlijk Ontwikkelings Plan

De inhoud van de modules is helder beschreven in de moduleboeken en informatiegids voor studenten.

Overzicht modules en studiepunten	
Modulen:	EC
Algemene theorie	6
Beroepsgerichte theorie	
*vaktheorieën	6
*diagnostiek en methodiek	4
Onderzoeksvaardigheden	8
Training Methodische Vaardigheden	6
Training Therapeutische Vaardigheden	6
Seminars	2
Supervisie	6
Intervisie	3
Coaching	3
Masterthesis	10
Totaal	60

Docenten beoordelen de samenhang in het programma positief. Studenten geven in evaluaties aan dat er soms nog overlap is tussen vakken of dat vakken zouden kunnen worden geïntegreerd. Afgestudeerden geven aan dat de samenhang via de coaching wordt verduidelijkt. Docenten hebben de commentaren van studenten opgepakt en bespreken deze onderling, in de docentenvergadering en in het kernteam. Studenten geven aan dat snel en concreet vorm wordt gegeven aan verbeterpunten en de samenhang is verbeterd.

Het verschil tussen de bachelor PMT en de master PMT zit in het accent op verdieping van de vaktherapeutische en methodisch therapeutische beroepsvaardigheden waardoor studenten leren meer complexe problematiek te behandelen en te functioneren in multidisciplinaire teams van behandelaars. Hierbij behoort ook het zelfstandig diagnosticeren en bepalen van behandelmethoden. Daarvoor is het noodzakelijk dat studenten leren hun handelen te onderbouwen vanuit een wetenschappelijk onderbouwd referentiekader. Dit wordt behandeld in de vaktherapeutische theorievakken en trainingen.

De wetenschappelijke attitude wordt aangeleerd in de training van de onderzoeksvaardigheden (8 EC) en krijgt zijn beslag in de masterthesis (10 EC van de 60 EC) (vergelijk standaard 3). Vanuit de bestudering van de mastertheses heeft het panel twijfels geuit of met de huidige opzet (onderzoeksvaardigheden worden pas in het tweede jaar behandeld kort voor de masterthesis) de onderzoeksvaardigheden voldoende beklifden onder de studenten. De onderzoeksmodule biedt de basisvaardigheden voor het opzetten van een praktijkgericht onderzoek. In de gestelde tijdspanne is er geringe ruimte om te oefenen met de onderzoeksvaardigheden en het geleerde te integreren in de aanpak van de masterthesis. Het panel constateert dat de opleiding zich daarvan bewust is en al verbeteringen doorvoert. De module wordt eerder aangeboden om studenten zo gedurende langere termijn te trainen en te laten oefenen in de onderzoeksvaardigheden, als voorbereiding op het meer zelfstandig opzetten en uitvoeren van een praktijkgericht (deel)onderzoek. De huidige groep studenten heeft de onderzoeksvaardigheden al een semester eerder gevolgd.

De volgende groep studenten zal vanaf het begin van de studie worden getraind in onderzoeksvaardigheden. Daarmee kunnen ze de fasen van onderzoek oefenen en direct gebruiken voor de opzet van hun masterthesis. Een tweede verbetering is de uitbreiding van het aantal EC (van 6 naar 8 EC) voor de module onderzoeksvaardigheden. Het panel vindt de verbeteringen terecht en zij is van mening dat dit de mastertheses zal versterken. Studenten kunnen eerder oefenen en zo ook eerder het onderzoeksgebied afbaken en het afstudeeronderzoek voorbereiden. Ook kunnen studenten meer worden ingezet in de vaste onderzoekslijnen van het lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn en van promoverende docenten. Op die wijze kan door stapeling of verbreding van praktijkonderzoeken meer meerwaarde voor het PMT-vakgebied worden verkregen. Kleinere onderzoeken kunnen rond centrale thema's worden gegroepeerd en zo meer bijdragen tot kennisontwikkeling en evidence based handelen.

PMT is een interdisciplinair gefundeerd beroep dat de kennis en kunde van veel vakgebieden integreert. Kernthema's binnen de opleiding zijn: de kinantropologische onderbouwing vanuit de fenomenologie voor beleefde lichamelijke en relationaliteit. Dit is de laatste jaren aangevuld met literatuur vanuit neurobiologische disciplines. De master PMT hanteert (praktijk)theorieën en modellen vanuit de client centered therapie, de cognitieve gedragstherapie en het neurolinguïstisch programmeren. Ziekte en gezondheid worden gezien vanuit een diversiteitsperspectief en een life span developmental approach. De opleiding incorporeert recente (internationale) ontwikkelingen, zoals de Acceptance and Commitment Therapy, Integratieve Psychotherapie benaderingen, Mindfulness Based Stress Reduction. Ook de toenemende aandacht voor het belang van een 'movement active lifestyle' wordt meegenomen. Het panel concludeert uit de lesmaterialen en studentproducten dat de opleiding over het algemeen goed aansluit op de vigerende behandelmethodieken in het PMT-veld.

Het panel constateert uit de literatuurlijst dat duidelijker gebruik kan worden gemaakt van literatuur over de vigerende behandelmethodieken in de geestelijke gezondheidszorg. De opleiding kan dit meer specificeren en verplicht stellen. Nu zoeken studenten in het kader van hun studieopdrachten zelf literatuur naast de gehanteerde readers.

Het onderzoek van de master PMT dient een maatschappelijk belang: het komt de patiënt en de instelling ten goede, en het versterkt de relatie tussen hogeschool en werkveld. Met de aandacht voor evidence based onderzoek sluit de opleiding aan bij een toenemende behoefte in het werkveld naar meer legitimering van het beroep en onderzoek naar de effectiviteit van behandelingen. De behoefte in het werkveld komt voort uit de vraag in de GGZ naar multidisciplinaire evidence based richtlijnen voor de diagnostiek en behandeling van patiënten met een psychische stoornis.

De theoretische scholing is gericht op het uitbreiden van concepten die van belang zijn voor de beroepsuitoefening. De theoretische concepten dienen als referentiekader voor de te kiezen therapeutische interventies.

Vormgeving van het programma

- Didactisch concept en werkvormen

De opleiding volgt het onderwijsmodel van de School of Human Movement & Sports (SHMS) waarin het competentiegericht leren en vraagsturing centraal staan (*OTK Strategisch beleidsdocument 2008-2012*). Dit komt tot uiting in de actieve rol die van studenten wordt verwacht, het voortbouwen op eerder opgedane kennis en ervaring, de relatie tussen leren en de beroepspraktijk (kennis koppelen aan externe factoren) en de combinatie van het werken en leren in de praktijk.

Studenten doorlopen een leerspiraal waarbij ze continu in onderlinge samenhang werken aan competenties die ze bekwaam maken voor het werkveld. Vraagsturing wordt gezien als een continue afstemming tussen de vragen van de student, de arbeidsmarkt, de opleiding en het maatschappelijk veld. De student kiest de onderwerpen van opdrachten en presentaties (mede afhankelijk van de context van zijn werksetting), de oefeningen binnen de trainingen en de thema's van supervisie. Supervisie is gericht op de leervragen en de eigen beroepspraktijk van de student.

Coaching is de rode draad door de opleiding en is gericht op de ontwikkeling van het competent handelen bij de student. In het eerste jaar ligt de nadruk bij de persoonlijke ontwikkeling en in het tweede jaar bij het professioneel hanteren van de cliënt/therapeutrelatie en het methodisch vormgeven en uitvoeren van bewegings- en lichaamsgerichte interventies.

De inhoudelijke samenhang wordt bewaakt en aangestuurd door de coördinator in samenwerking met het kernteam (coördinator, 2 docenten en manager ba en ma). Methodische modules worden door twee docenten verzorgd en twee keer per jaar geëvalueerd. Diversiteit aan werkvormen wordt ingezet om aan te sluiten bij persoonlijke leerstijlen: hoorcolleges afgewisseld met werkcolleges, papers en presentaties en practica. Het onderwijs vindt plaats op vrijdag en vraagt verder een investering van 1 tot 1,5 dag per week naast het contactonderwijs. In het tweede studiejaar wordt minstens één vrijdag per maand vrij geroosterd voor het verwerken van opgedane kennis en vaardigheden, het consulteren van de coach of de masterthesisbegeleider of het werken aan het afstudeerproject.

Studenten oordelen positief over de opzet en werkvormen. De aansluiting op de eigen werkpraktijk wordt goed benut. Studenten wisselen ervaringen en opdrachten uit om een bredere kijk op het vakgebied te ontwikkelen. Studenten stellen dat beroepsvaardigheden duidelijk moeten worden aangetoond in de uitwerking van de opdrachten.

- Begeleiding van studenten

De master PMT kent individuele coachingstrajecten waarin de student samen met de coach de persoonlijke leervragen in kaart brengt. De leervragen sluiten aan op de eigen beroepspraktijk. Ook wordt de student begeleid bij het bereiken van de eindkwalificaties en wordt de studievoortgang bewaakt. Belangrijk in dit keuzeprocess is dat studenten leervragen kunnen formuleren. Studenten leren via hun leervragen hun eigen leerproces te sturen. Dit vergt een actieve studiehouding van de student. Daartoe heeft iedere student een eigen coach, die begeleidt bij het opstellen van de leervragen en de koppeling aan de

competenties en eindkwalificaties. Ook adviseert de coach bij het samenstellen van de bewijslasten (portfolio) voor het eindassessment. De coaching wordt praktisch uitgewerkt in een POP dat tenminste drie maal wordt aangepast. De coach is aanwezig bij de assessments. Een andere docent is de assessor.

Studievoortgang wordt geregistreerd door de coördinator. Bekeken wordt of men kan aansluiten bij het studievoortgangsregistratiesysteem (Educator) van de hogeschool. Studenten oordelen positief over coaching en begeleiding en geven aan dat zij goed worden voorbereid op het assessment.

De supervisor heeft de taak te monitoren of de student voldoende gelegenheid heeft zich in de werksituatie te ontwikkelen tot psychomotorisch therapeut op masterniveau. In de supervisie reflecteert de student op zijn eigen mogelijkheden en grenzen in zijn rol als psychomotorisch therapeut. Supervisie vindt plaats in groepen van drie tot vijf studenten. Alle supervisors zijn geregistreerd bij de SRVB. Intervisie wordt door de studenten zelf georganiseerd.

- Verschillende leerroutes

De master PMT richt zich op werkende professionals die tenminste een relevante beroepsspecifieke opleiding hebben afgerond. Zij dienen tenminste twee jaar relevante werkervaring te hebben en tijdens de opleiding tenminste twee dagen per week werkzaam te zijn als psychomotorisch therapeut.

Vooropleidingseisen, inclusief vereiste werkervaring en supervisabele werkplek, zijn vermeld in het OTK⁷. Studenten die bepaalde modules al beheersen en dit kunnen aantonen via de procedure EVC, krijgen vrijstelling voor de betreffende modules. De vrijstellingen worden individueel beoordeeld. Bij afwijkende vooropleiding of ontbreken van voldoende werkervaring volgt een assessment. Deficiënties kan de student wegwerken via prémastermodules of een extra-curriculair traject. De opleiding werkt aan een EVC-traject en bijpassende instrumenten om dit tijdens een assessment te beoordelen.

Studenten met alleen een VOPMT⁸ kunnen een verkort traject master PMT volgen.

Het komt niet vaak voor dat mensen met een vakspecifieke vooropleiding zich al na twee jaar werkervaring inschrijven voor de master PMT. De meeste studenten hebben al een werkperiode van vijf tot zeven jaar achter de rug.

Studenten van de bachelor PMT en van de opleiding Dans en Bewegingstherapie (onderdeel Creatieve Therapie, hogeschool Zuyd) zijn zondermeer toelaatbaar. Studenten met een doctoraal of master van de VU Amsterdam, Faculteit Bewegingswetenschappen, accent PMT kunnen een vrijstelling krijgen voor onderzoeksvaardigheden en/of masterthesis. Zij bekwamen zich met name in de verdieping van de vaktechnische onderdelen. Studenten met een verwante bacheloropleiding zijn toelaatbaar onder voorwaarden, na een instroomtraject met twee theoretische modules, twee praktijkmodules, een werkervaringstraject en een supervisietraject bij een door de SRVB erkende supervisor.

Studenten hebben de mogelijkheid om, als gevolg van persoonlijke omstandigheden (zwangerschap, ouderschap), een verlengd studietraject te volgen.

⁷ OTK: Opleidings- en Toetsingskader master Psychomotorische Therapie

⁸ VOPMT: de post-hbo Voortgezette Opleiding Psychomotorische Therapie voorganger van de huidige master PMT aan de Christelijke Hogeschool Windesheim

Kwaliteit van het personeel

Het docententeam bestaat uit een combinatie van vaste en tijdelijke docenten en freelancers. Sommige vaste docenten zijn ook verbonden aan de bachelor PMT. De master PMT beschikt over een zowel wetenschappelijk als behandel-inhoudelijk hoog opgeleid docentencorps. Ruim driekwart van de docenten is universitair opgeleid en heeft een uitgebreide therapeutische praxis. Vier docenten zijn bezig met een promotieonderzoek. Alle docenten hebben een didactische bevoegdheid en de meeste hebben uitgebreide onderwijservaring. Een drietal docenten participeert in de projecten van de kenniskring van het lectoraat Bewegen, Gezondheid & Welzijn.

Docenten participeren in Europese netwerken: EFP, de Europese Associatie voor Integratieve Therapie en doelgroepgerelateerde internationale verbanden, zoals de European Society for Traumatic Stress Studies en de European Academy of Eating Disorders. Van daaruit wordt de verbinding met internationale ontwikkelingen geborgd. Voor het up-to-date houden van de aangeboden lesstof, worden studiedagen van de NVPMT geïntegreerd in het lesprogramma en worden ook gastsprekers uitgenodigd, aanvullend op de kennis en ervaring van de docenten.

Veel docenten hebben nog relatief weinig onderzoekservaring. Dit is een punt van aandacht, aangezien een versterking wordt doorgevoerd in het programma van de onderzoeksvaardigheden en het praktijkgericht onderzoek in de masterthesis. Met de toegekende subsidieaanvraag zal worden geïnvesteerd in de scholing van docenten in onderzoeksvaardigheden, in samenwerking met en door participatie in de onderzoeksgroep van het lectoraat.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De trainingen methodische en therapeutische vaardigheden worden gegeven in de zalen van de School of Human Movement and Sports, die groot genoeg en voldoende geoutilleerd zijn. Er is voldoende materiaal voorhanden voor de inzet van spel- en bewegingsvormen. De opleiding gebruikt internationale databases om van daaruit het praktijkonderzoek te evalueren op wetenschappelijke kwaliteit. Met het mediacentrum Windesheim is er overleg om de toegankelijkheid van internationale wetenschappelijke literatuur, met name internationale peer-reviewed tijdschriften te verbeteren. Het panel constateert dat de benodigde vakliteratuur en standaardboeken aanwezig zijn. Daarnaast zijn er voldoende mogelijkheden om digitale catalogi te raadplegen en fulltekst artikelen op te vragen. Het panel constateert dat het gebruik van de aanwezige internationale PMT-vakliteratuur meer kan worden gestimuleerd bij studenten. Dit komt nog niet goed tot uiting in de studentproducten. Studenten gebruiken vaak de literatuur die is gehanteerd tijdens de studie en die op hun werkplek voorhanden is.

Uitwisseling van informatie vindt plaats via de digitale leeromgeving van Windesheim, waaronder Blackboard. Studenten en docenten zijn daar tevreden over.

Samenhangende onderwijsleeromgeving

Het panel concludeert dat het studieprogramma master PMT is afgestemd op de specifieke eindkwalificaties en bijbehorende beroepscompetenties. Het programma is studeerbaar en samenhangend en wordt door docenten en studenten positief beoordeeld op studeerbaarheid en leerbaarheid. De samenhang per student wordt geborgd in de coaching

die als rode draad door het programma loopt. De samenhang van het totale programma wordt geborgd door de coördinator en het kernteam. Twee keer per jaar vergadert het docententeam over opleidingszaken.

De inhoud van het programma, met name de training en verdieping in actuele theoretische en methodische concepten wordt positief gewaardeerd door de eerste lichtingen master PMT alumni. De training en versterking van onderzoeksvaardigheden wordt onderschreven door alumni en werkveldvertegenwoordigers. De meerwaarde voor de uitvoering van het PMT-vak en voor het uitdragen van het belang van de eigen discipline wordt erkend.

Het panel is van mening dat de opleiding serieus haar studenten selecteert en begeleidt. Waar nodig wordt maatwerk geboden. Studenten oordelen positief over de informatievoorziening en begeleiding.

Studenten benoemen geen onoverkomelijke hindernissen tijdens hun studie. Het is voor hen pittig om werk en studie te combineren, maar wel uitvoerbaar met goede planning en begeleiding. Het didactisch concept en de werkvormen stimuleren tot zelfstandig werken. Studenten voelen zich uitgedaagd en raken geënthousiasmeerd voor praktijkgericht onderzoek.

De opleiding heeft vakinhoudelijk goed onderlegde docenten met een ruime actuele praktijkervaring als therapeut. De onderzoekservaring van docenten is een aandachtspunt en wordt versterkt met de subsidieaanvraag.

Het panel oordeelt dat de samenhangende leeromgeving de studenten in staat stelt om de beoogde eindkwalificaties te behalen.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de opleiding het personeel en de middelen in huis heeft om het masterprogramma vakinhoudelijk goed vorm te geven. Het programma sluit aan bij de eindkwalificaties en competenties. Studenten bereiken duidelijk een verdieping in de vaktherapeutische en methodisch therapeutische beroepsvaardigheden tot het gewenste masterniveau.

Het panel is van mening dat de subsidieaanvraag terecht wordt ingezet om de onderzoeksleerlijn verder uit te werken en eerder te starten in het programma. Daarmee kunnen eerder deficiënties worden opgespoord en hebben studenten meer tijd voor het opzetten en uitvoeren van hun praktijkonderzoek, waardoor het belang van het onderzoek voor de praktijk kan toenemen. Ook de scholing van de docenten in onderzoeksvaardigheden is een terechte impuls om de begeleiding van masterthesis te verdiepen en beter te borgen. Tijdens het visitatiebezoek werd duidelijk dat een docente haar promotie had afgerond; een versterking binnen het docententeam.

Het panel heeft bij de master PMT een programma aangetroffen dat studenten goed voorbereidt op hun rol als therapeut en vertegenwoordiger van de vakdiscipline. In het programma zijn elementen van onderzoeksvaardigheden aanwezig. Na de vorige visitatie is de onderzoeksgerichtheid duidelijk versterkt, vergeleken met de voorganger VOPMT. De ervaringen met de twee afgeronde cohorten leiden er nu toe dat de onderzoeksleerlijn verder wordt versterkt. Enerzijds vanwege de vraag vanuit het werkveld en anderzijds vanwege de eisen van het masterniveau (het onderbouwen van het handelen vanuit een wetenschappelijk referentiekader). De opleiding onderkent dit en wil met de subsidieaanvraag deze

ontwikkeling doorzetten. Hetgeen het panel onderschrijft, gezien het belang voor het vakgebied en de meerwaarde die de alumni nu reeds bieden in het werkveld.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen en de intenties van de opleiding tot verdere versterking en ontwikkeling tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

De uitgangspunten voor toetsing staan beschreven in het OTK⁹. Deze sluiten aan bij de didactische visie en competentiegerichtheid. Ook staan de eisen beschreven die gesteld worden aan de betrouwbaarheid, validiteit, haalbaarheid en transparantie van toetsing en beoordeling. De opleiding hanteert formatieve (assessment eind eerste jaar) en summatieve toetsing (assessment einde studie). Daarbij hanteert men vier soorten toetsen: gericht op integraal gebruik van kennis en vaardigheden, gericht op het hanteren van conceptuele kaders, gericht op het vaardigheidsniveau en gericht op het reflectief vermogen. Per module werken docenten volgens een toetsplan met beoordelingscriteria en/of gedragsindicatoren per competentie.

Het eindniveau wordt getoetst aan de hand van de zeven beroepscompetenties (diagnosticeren, construeren, interveniëren, evalueren, rapporteren, positioneren en reflecteren). Studenten moeten de zeven opleidingscompetenties verwerven in steeds complexere beroepscontexten en opdrachten. Studenten krijgen via de coaching regelmatig feedback over hun voortgang ten aanzien van het gewenste eindniveau. In gesprekken met docenten en studenten wordt deze opzet bevestigd en positief gewaardeerd. In de POP-gesprekken wordt de vordering van studenten ten opzichte van de competenties besproken en bijgestuurd. In het portfolio verzamelt de student de gegevens over zijn competentieontwikkeling en het bewijs dat de competentie op het gewenste eindniveau wordt bereikt. Per competentie moeten minimaal drie bewijzen worden opgenomen: bijvoorbeeld behandelverslagen, video-opnamen of materiaal uit de eigen werksituatie van de student.

De basiskennis en beroepsvaardigheden worden in de modules getoetst, via een diversiteit aan toetsen en opdrachten. Theoretische modules worden getoetst via theoretische opdrachten. Modules AT¹⁰ en BT worden afgesloten met het schrijven van behandelplannen gebaseerd op concrete werksituaties van de student. Het panel heeft deze toetsen en opdrachten ingezien en vindt deze passen bij de inhoud en het niveau van de modules.

⁹ OTK: Opleidings- en toetskader master Psychomotorische Therapie

¹⁰ AT: Algemene Theorieën GGZ BT: Beroepsgerichte theorieën

Studenten worden uitgedaagd tot het leveren van goede prestaties en geven aan dat zij meer verdieping bereiken in het therapeutisch handelen en theoretisch onderbouwen van hun handelen. Studenten moeten voortdurend de verbinding maken tussen opleiding en eigen praktijksituatie.

In het eindwerkstuk, de masterthesis, worden met name drie competenties getoetst: construeren, evalueren en rapporteren. De overige competenties worden in het eindassessment getoetst op basis van het portfolio. Bij de assessments is de coach aanwezig. Een andere docent is de assessor. Waar nodig wordt een tweede beoordelaar ingezet. De criteria zijn helder beschreven in het moduleboek coaching. Onderdeel van de beoordeling is een peerassessment door medestudenten.

De borging van de toetsing en beoordeling ligt inhoudelijk bij het kernteamdocenten. Formeel is de borging belegd bij de examencommissie SHMS. Input wordt verkregen via enquêtes, groepsvertegenwoordigersoverleg, besprekingen in docentenvergaderingen, via de veldadviescommissie en enquêtes onder werkgevers. In het OTK zijn de maatregelen beschreven ter borging van de betrouwbaarheid, validiteit, haalbaarheid en transparantie van toetsing. Deze variëren van intercollegiale consultatie, meerdere beoordelaars, variatie in toetsvormen en authentieke beroepssituaties, inzet van beroepspraktijk en spreiding tot tijdige en heldere informatievoorziening.

Op basis van de documentatie en de gesprekken met het management, docenten en studenten constateert het panel dat er gericht is gewerkt aan versterking van de toetsing en beoordeling. Tussen docenten is de afstemming van de beoordeling versterkt. Dit heeft onder meer geleid tot een aanscherping van het moduleboek coaching en van het beoordelingsformulier voor de masterthesis. De taken van de examencommissie worden hogeschoolbreed aangescherpt conform de WHW¹¹, daarmee is de examencommissie direct verantwoordelijk voor de bewaking van de kwaliteit van de toetsen.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

In de afsluitende onderdelen (portfolio-assessment en masterthesis) geeft de student blijk van zijn therapeutische bekwaamheid, zowel qua persoonlijk therapeutisch handelen als wetenschappelijke onderbouwing van het handelen. In het assessment ligt het zwaartepunt bij de therapeutische bekwaamheid. In de masterthesis worden de verworven onderzoeksvaardigheden zichtbaar. Het panel heeft van beide onderdelen een tiental exemplaren ingezien.

Het panel constateert dat het portfolio-assessment in de module coaching uitgebreid is beschreven qua opzet, inhoud en toetsing. Studenten moeten voor alle zeven competenties in het portfolio bewijzen dat het eindniveau is behaald. Dit moeten zij presenteren en verdedigen tegenover een assessor, hun coach en medestudenten. Het panel constateert dat het portfolio stevig is van opzet en beoordeling. De betrouwbaarheid van de beoordeling is versterkt door: de beoordelingsformulieren beter af te stemmen op de beoordelingscriteria, door meer af te stemmen tussen assessoren en door eenduidige eisen voor de bewijslast en samenstelling van het portfolio op stellen. Een aantal mastertheses wordt in duo uitgevoerd. Daarbij wordt in opdrachtomvang en uitvoering goed rekening gehouden met de individuele inzet en kunde van de studenten. Zij worden individueel beoordeeld, zeker in combinatie met hun eindassessment.

¹¹ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

In de masterthesis moeten studenten hun onderzoeksvaardigheden tot uiting laten komen door de uitvoering van een kwalitatief of kwantitatief (praktijk)onderzoek. Het onderzoek wordt vaak gekoppeld aan een onderzoeksvraag uit de werkpraktijk van de student. Een enkele student participeert in de onderzoekslijn die met lectoraat en VU wordt gehanteerd. Het doel is dat de student een bijdrage kan leveren aan evidence based of practice based onderzoek. Dit kan door empirisch onderzoek of door wetenschappelijk verantwoord literatuuronderzoek. Het panel heeft voorbeelden van beide ingezien. Daarbij concludeert het panel dat de onderzoeksvaardigheden in de basis worden toegepast, maar nog niet volledig tot hun recht komen. Dit komt doordat studenten het onderzoek in hun eigen dynamische werkpraktijk uitvoeren en daarbij de gebruikelijke belemmeringen in opzet en uitvoering ervaren. Het aanpassen van onderzoeksopzet of het uitvoeren van een vergelijkend onderzoek is gezien de korte voorbereidings- en uitvoeringsperiode niet te realiseren. Het panel concludeert dan ook dat bij veel mastertheses de onderzoeken niet volledig of niet geheel tot het einde kunnen worden uitgevoerd. Door de korte voorbereidingstijd (module onderzoeksvaardigheden aan einde tweede studiejaar, vergelijk standaard 2) hebben studenten nog niet veel kunnen oefenen en is de doorlooptijd soms te kort voor het goed afbakenen van onderzoeksvraag en/of uitkomsten. Bij veel theses is het cijfer gebaseerd op de inzet en het proces van onderzoek dat de student heeft doorlopen en niet zondermeer op de inhoud en uitkomsten van het onderzoek.

Het panel constateert dat studenten wel de onderzoeksvaardigheden krijgen aangeleerd, maar dat deze nog niet voldoende zijn geoefend voor studenten de masterthesis ingaan. De opleiding heeft dit ook geconstateerd vanuit commentaren van de studenten en werkveldvertegenwoordigers. Studenten geven aan dat zij kennismaken met alle onderzoeksfasen en bijgehorende theoretische kennis, maar dat zij weinig werkelijk kunnen oefenen gezien de korte tijdsspanne (vergelijk beoordeling in standaard 2).

Het niveau van de afgestudeerden wordt zeer positief ervaren, zo blijkt uit werkgeversenquêtes, alumni-enquête en verslagen van de veldadviescommissie. Ook daar wordt aangegeven dat de onderzoeksvaardigheden waardevol zijn en kunnen worden aangescherpt.

Het werkveld oordeelt zeer positief over het niveau dat studenten bereiken qua vakinhoudelijke en therapeutische verdieping en over de inzet van afgestudeerden. Dit wordt door het panel ook duidelijk herkend in de mastertheses. Studenten zijn meer zelfstandig functionerend en tonen aan meer diepgaand met complexe problematieken te kunnen werken in een multidisciplinaire setting. Dit sluit goed aan bij de zwaartepunten in de eindkwalificaties van de opleiding.

Bij de begeleiding en beoordeling van de mastertheses zijn een kleine groep docenten en de lector betrokken. Met de toegekende subsidiegelden zal de komende jaren worden geïnvesteerd in scholing van docenten in onderzoeksvaardigheden en versterking van de opzet en beoordeling van de mastertheses. Het beoordelingsformulier is al verbeterd en meer gericht op de drie te behalen competenties.

Overwegingen

Het panel constateert dat de masteropleiding PMT een duidelijke competentiegerichte lijn hanteert in haar toetsing en beoordeling. Alle betrokkenen bevestigen dat de competenties het vertrekpunt en het eindmeetpunt zijn voor de kwalificaties van de studenten.

Vaktechnische kennis en vaardigheden worden voor een groot deel in de modules getoetst en de bewijzen worden in het portfolio opgenomen en integraal in hun samenhang beoordeeld in het portfolioassessment. Het panel vindt deze toetslijnen stevig qua inhoud en

proces. Bij de toetsproducten die het panel heeft kunnen inzien, heeft het panel vertrouwen in de kwaliteit en eerlijkheid van de beoordelingen

De therapeutische en beroepsvaardigheden beoordeelt het panel als zeer goed. Studenten verkrijgen diepgaandere kennis en inzicht in PMT-theorie en methodiek en onderliggende referentiekaders uit aangrenzende vakgebieden. Studenten weten waar ze toegang kunnen krijgen tot vaktechnische en wetenschappelijke literatuur. Het kunnen verbinden van de theorie met het professioneel handelen is een belangrijk focuspunt dat in de moduleopdrachten duidelijk aan bod komt. Studenten krijgen voldoende tools aangeleerd om psychomotorische therapie zelf te plannen, uit te voeren en te evalueren, zowel op cliëntniveau als op het niveau van behandelteams. Daarnaast valt het panel op dat afgestudeerden en studenten duidelijk sterker in hun schoenen staan in de communicatie met professionals uit aanpalende beroepsgroepen. Ze kunnen het PMT-vak goed vertegenwoordigen.

Alleen de eindkwalificatie gericht op onderzoeksvaardigheden komt nog niet goed tot uiting in de eerste twee lichtingen mastertheses. Studenten doorlopen in de masterthesisfase wel een onderzoekscyclus passen bij evidence based onderzoek. Zij leren daarbij de aangeleerde onderzoeksvaardigheden in te zetten. Ze leren een kritische denkhouding aan ten opzichte van praktijkgericht onderzoek en ontwikkelen een reflectieve houding. Echter door onder andere de korte tijdsperiode komen de onderzoeken niet altijd goed van de grond, zijn uitkomsten niet altijd volledig en missen de theses daarmee soms de gewenste onderzoekstechnische diepgang. De kleine proefgroepen maken het moeilijk om inzicht te krijgen in de basisonderzoeksvaardigheden. De opleiding erkent dit en werkt aan versteviging van de onderzoeksleerlijn.

Aangezien het hier een professionele master betreft en de studenten niet tot onderzoekers worden opgeleid, laat het panel de beroepsgerichte kwalificaties zwaarder wegen dan de kwalificatie gericht op praktijkonderzoek; met in achtneming van de verbeteringen die de opleiding wil doorvoeren voor de onderzoeksvaardighedenleerlijn.

Het panel vindt de genomen maatregelen, ter vervroeging en versterking van de onderzoeksleerlijn passend. Uit de gesprekken met management, lector en docenten is er ook het vertrouwen dat de verbeterplannen als zodanig zullen worden uitgevoerd. Eerste aanzetten daarvan heeft het panel al aangetroffen. De huidige jaargang studenten is eerder gestart met onderzoeksvaardigheden. De opleiding heeft specifiek een docent aangetrokken voor de onderdelen gericht op onderzoeksvaardigheden.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen

Het panel heeft bij Christelijke Hogeschool Windesheim een master PMT opleiding aangetroffen die na twee eerste cohorten haar waarde bewijst wat betreft de beroepsmatige kwalificaties. De opleiding is zich bewust van een aantal verbeterpunten, met name de onderzoeksvaardighedenleerlijn. De opleiding voldoet in de ogen van het panel aan de basiskwaliteit en werkt gericht aan verdere versterking.

Conclusie

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande *hbo-master* opleiding Psychomotorische Therapie van Christelijke Hogeschool Windesheim als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1

- Het panel adviseert de opleiding om de eindkwalificatie i 'kunnen opzetten en uitvoeren van een (literatuur en/of praktijk)onderzoek, met gebruikmaking van relevant (inter)nationale databases, en kunnen interpreteren en op de juiste waarde schatten van gerapporteerde wetenschappelijke bevindingen voor de beroepspraktijk' te herdefiniëren en meer in lijn te brengen met het zwaartepunt dat veel gesprekspartners benoemen: het aanleren van een onderzoeksattitude. Studenten worden immers niet opgeleid tot onderzoeker, maar tot het bijdrage leveren aan onderzoek of het goed gebruik maken van uitkomsten van onderzoeksuitkomsten voor de verdere ontwikkeling van het PMT-vakgebied. Ook in de opleidingscompetenties moet het begrip onderzoek duidelijker worden gedefinieerd.

De opleiding doet hiermee geen afbreuk aan de eisen van de praktijk. In de praktijk zijn het bijvoorbeeld de (klinisch) psychologen die het 'harde' onderzoek uitvoeren. Door de aanwezigheid van een onderzoeksattituden bij PMT'ers, zijn zij binnen (onderzoeks)-projecten in staat als gesprekspartners te functioneren en ondersteuning te bieden bij het opzetten en de uitvoering van een onderzoek.

- De opleiding moet de doelen voor 'onderzoek' scherper stellen en afstemmen op het bijdragen tot praktijkonderzoek. Daarbij moet de opleiding een besluit nemen over de inkadering van de gewenste onderzoeksvaardigheden, rekening houdend met de tijdsspanne van de opleiding.

Standaard 2

- Het panel adviseert de opleiding om meer (ook internationale) literatuur verplicht te stellen. Met name als het gaat om actuele literatuur en literatuur op het gebied van de binnen de GGZ vigerende behandelmodellen en multidisciplinaire richtlijnen.
- De aanbeveling genoemd bij standaard 1 aangaande de onderzoeksvaardigheden, zou ook in het programma een duidelijker doorvertaling moeten krijgen. Dit kan pas na de vaststelling van de herschreven competentiebeschrijving. Studenten zouden meteen bij de eerste modules moeten starten met onderzoeksoefeningen passend bij praktijkonderzoek. Met een stevige onderzoeksleerlijn door het gehele programma kunnen studenten gaandeweg kennismaken met de onderzoeksfase en uitdagingen van de verschillende onderzoeksfases. Uitkomsten kunnen zij gebruiken bij de opzet van hun masterthesisonderzoek. Op die wijze kunnen onderzoeksvaardigheden worden geoefend en kunnen studenten geënthousiasmeerd raken voor onderzoek. Dit zal de opzet en inhoud van de masterthesen versterken.
- Het panel adviseert het lectoraat hier nauw bij te betrekken, ook voor de scholing van docenten.
- Het panel adviseert docenten en studenten te laten participeren in meer themagerichte onderzoeklijnen. Op die wijze kunnen uitkomsten van (deel)onderzoeken gestapeld worden en meer meerwaarde bieden voor het vakgebied. Het maakt studenten en docenten ook meer bewust van mogelijke bijdragen aan het vakgebied. Praktijkonderzoek krijgt zo mogelijk meer diepgang en voortzetting.

Standaard 3

- De opleiding heeft de beoordelingsformulieren voor het afstuderen dit collegejaar aangepast. Het panel is van mening dat deze concreter zijn geformuleerd. Daarmee is de beoordeling beter te relateren aan de eindkwalificaties. De opleiding zou dit moeten doorzetten in beoordelingsformulieren voor alle opdrachten. Het panel wil daarbij benadrukken dat zij niet twijfelt over (de kwaliteit van) de beoordeling en de gegeven cijfers. Het ondersteunt de opleiding verder in het transparant maken van haar beoordelingssysteem.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Op basis van de domeinspecifieke kaders (CONO) en overkoepelende (FVB) en vakspecifieke beroepsprofielen (NVPMT) hanteert de masteropleiding PMT de volgende eindkwalificaties voor afgestudeerden:

- a. beschikken over kennis en inzicht met betrekking tot de theorie en methodiek van de psychomotorische therapie om complexe psychiatrische en /of psychosociale problemen te kunnen analyseren, een hulpvraag op individueel dan wel systeemniveau te kunnen formuleren en een behandelplan te kunnen opstellen, uitvoeren en evalueren;
- b. kennis hebben van ontwikkelingsachtergronden van psychosociale en psychiatrische problematiek en van de verschillende (sociaal wetenschappelijke en humaan biologische/medische) referentiekaders van waaruit de problematiek bekeken kan worden;
- c. beschikken over vaardigheden om toegang te verkrijgen tot (inter)nationale wetenschappelijke literatuur op het gebied van psychopathologie en behandeling van psychosociale en psychiatrische problematiek;
- d. theoretische kennis kunnen verbinden met het professioneel handelen voor het uitvoeren van complex vormen van psychomotorische therapie aan diverse cliënt/patiëntgroepen en dit handelen wetenschappelijk te kunnen verantwoorden;
- e. over integrale beroepsvaardigheden beschikken om zelfstandig psychomotorische therapie te plannen, uit te voeren en te evalueren, zowel op het niveau van de cliënt als ook op dat van het (multidisciplinaire) behandelteam;
- f. professioneel kunnen hanteren van specifieke en complexe psychomotorische therapeutische methodieken, afgestemd op de hulpvraag en mogelijkheden van de cliënt, de fase van de therapie en het doel van de behandeling;
- g. kunnen communiceren met andere beroepsgroepen in de geestelijke gezondheidszorg (psychiaters, psychologen, verpleegkundigen, agogen en vaktherapeuten creatieve therapie);
- h. eigen handelen kritisch kunnen evalueren, al of niet door gebruik te maken van intercollegiale toetsing, en waar nodig bij te stellen;
- i. kunnen opzetten en uitvoeren van een (literatuur en/of praktijk)onderzoek, met gebruikmaking van relevante (inter)nationale databases, en kunnen interpreteren / op juiste waarde schatten van gerapporteerde wetenschappelijke bevindingen voor de beroepspraktijk;
- j. adequaat kunnen rapporteren en communiceren van praktijkbevindingen aan medeberoepsbeoefenaren (team), collega's behandelaars (behandelteam) en anderen.

Deze eindkwalificaties zijn geoperationaliseerd in zeven domeinspecifieke beroepscompetenties: diagnosticeren, construeren, interveniëren, evalueren, rapporteren, positioneren en reflecteren.

Zeven Domeinspecifieke Beroepscompetenties Master PMT

1. Diagnosticeren

De aan de Master PMT opgeleide psychomotorisch therapeut moet in staat zijn zich een diagnostisch beeld te vormen op grond van aangeboden informatie van het behandelteam en/of zelf te verwerven informatie via de cliënt. Veelal is de informatie onvolledig en ontstaat er gaandeweg pas een duidelijker beeld. Toch moeten er verantwoorde conclusies worden getrokken ten aanzien van de diagnose en behandeling van de cliënt.

Dit vraagt de competentie van een transparant, logisch en consistent proces van diagnosticeren. Dit proces moet duidelijk worden voor het behandelteam en de cliënt. In dit proces verifieert en falsificeert de psychomotorisch therapeut zijn verworven kennis en visie ten aanzien van de problematiek van de cliënt.

2. Construeren

Op grond van het (voorlopige) product van diagnosticeren (her-)definieert de aan de Master PMT opgeleide psychomotorisch therapeut de (voorlopige) hulpvraag van de cliënt. Met de hulpvraag als aanleiding wordt een adequaat aanbod gedefinieerd waarop de cliënt zijn of haar eigen antwoord kan geven.

Het constructieproces in de psychomotorisch therapie heeft veel vragen met vele gezichten. Bijvoorbeeld:

- *organisatorisch* (Individueel of opnemen in een groep? Welke groep is passend? Welke tijdstip?);
- *keuze behandelstrategie* (Kan de cliënt ervaringsgericht werken? Of moet in eerste instantie functioneel oefenend worden gewerkt? Ligt het voor de hand op termijn te gaan werken met een conflictgerichte, traumaverkennende strategie?);
- *keuze bewegingsarrangementen* (Moet er op grond van hulpvraag en cliënt gekozen worden voor activiteiten ontleend aan de bewegingscultuur zoals runningtherapie? Of liggen andere activiteiten zoals ontspanningsoefeningen meer voor de hand? En waarom?)

In het ontwikkelen van de competentie construeren komt de competentie 'diagnosticeren' eveneens aan bod. In het construeren als proces wordt gebruik gemaakt van de theorie van het sociaal constructivisme, waarbij professionele kennis en ervaringen ontstaan in een sociale context met experts.

3. Intervenieren

In het behandelproces pleegt de aan de Master PMT opgeleide psychomotorisch therapeut op een adequate wijze (tijdstip, inhoud, stijl) interventies met het oog op de hulpvraag en het moment in het therapieproces. Dit vraagt om inlevingsvermogen en een transparante wijze van communiceren.

De psychomotorisch therapeut heeft de keuze uit een ruim arsenaal aan interventies: verbaal of non-verbaal, direct of indirect, via de bewegingscontext of bewegingsaanwijzingen, door zelf iets te doen of te zeggen of door dat uit te lokken bij een andere cliënt.

De interventie moet de cliënt zicht geven op zijn problematiek. Cliënten en hun processen verschillen onderling waardoor interventies van elkaar verschillen. De psychomotorisch therapeut ontwikkelt enerzijds op grond van zijn ervaringen zijn eigen interventietechnieken, anderzijds worden interventietechnieken aangereikt vanuit de literatuur en onderzoeksresultaten bij vergelijkbare cliëntgroepen. Bovendien moet een interventietechniek transparant zijn en moet de psychomotorisch therapeut zijn keuze kunnen motiveren bij de cliënt en het behandelteam (collega's). De aan de Master PMT opgeleide therapeut is in staat tot het methodisch onderzoeken van de effectiviteit van de interventies.

4. Evalueren

De aan de Master PMT opgeleide vaktherapeut moet datgene wat heeft plaatsgevonden in de therapeutische situaties evalueren in het licht van de hulpvraag en het therapieproces. Hij kan dit doen met behulp van persoonlijke aantekeningen, (zelf)rapportage door de cliënt en/of betrokkenen en observatie-instrumenten (al of niet ondersteund door beeldmateriaal). Het kunnen evalueren kan gezien worden vanuit verschillende perspectieven, bijvoorbeeld het formuleren van een vervolg, het formuleren van een verslag aan het behandelteam, voor het verzamelen van data voor een onderzoek, voor het bezien van de eigen therapeutische opstelling, etc. De keus van het perspectief bepaalt in hoge mate de wijze van evalueren.

5. Rapporteren

Rapporteren wordt in de GGZ steeds belangrijker. Vaktherapeuten moeten leren hun waarnemingen adequaat op te schrijven, waardoor het voor de ander (collega's, behandelteam, et cetera) duidelijk is wat zich heeft voorgedaan in het therapeutische proces. Er moet geleerd worden dat in de overdracht en in de beperkte tijd die daarvoor beschikbaar is het vele niet altijd goed is, maar het goede veel. Ook voor de organisatie is een rapportagesysteem onontbeerlijk voor een heldere communicatie en een adequaat werkend cliëntvolgsysteem. Een aan de Master PMT afgestudeerde vaktherapeut moet een dergelijk systeem kunnen ontwikkelen en bijstellen op grond van ervaringen van anderen. Rapportage kan ook van wetenschappelijke betekenis zijn wanneer therapiegegevens gebruikt worden voor onderzoek. Vooraf dient de psychomotorisch therapeut zich te realiseren wat de functie van de rapportage is, omdat dit in hoge mate de keuze van het rapportage-instrument bepaalt.

6. Positioneren

In de moderne GGZ moet een psychomotorisch therapeut zich kunnen positioneren ten opzichte van collega's in inter- en multidisciplinaire verbanden. Hij moet gefundeerd en beargumenteerd kunnen aangeven wat zijn werk (psychomotorisch therapeutisch handelen) inhoudt en hoe dat zich verhoudt tot andere therapeutische methoden. Dat vraagt van de psychomotorisch therapeut niet alleen bekendheid met zijn eigen werk maar ook met het werk van andere professionals. Dit proces van vergelijken vergt veel kennis van de psychomotorisch therapeut, opgedaan in de opleiding maar ook daarna. Er wordt gewerkt aan een adequate wijze van communiceren waarin de overwegingen van de ander recht worden gedaan.

7. Reflecteren

De competentie reflecteren kent vele dimensies. Centraal staat dat de aan de Master PMT afgestudeerde therapeut zijn eigen gedrag (therapeutische positie, therapeutische vaardigheden) beziet vanuit de therapeutische context waarin hij werkt. Wie ben IK in deze situatie. Hij dient zich open te stellen in super- en intervisiecontacten om deze vraag te problematiseren. Daarnaast moet hij ook kunnen omgaan met kritische opmerkingen van collega's buiten de directe therapeutische context. De psychomotorisch therapeut moet, door zijn competentie tot reflecteren te ontwikkelen, voortdurend werken aan de hoge mate van flexibiliteit die vereist is voor het werken in de GGZ.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

In het eerste studiejaar worden de volgende modules aangeboden:

- *Algemene theorie (AT); psychopathologie en hulpverlening*
In deze module staat verdieping van kennis van psychopathologie voorop. Inleidende colleges worden gevolgd door een werkgroep, waarin ziektebeelden uitgewerkt worden naar aspecten van de psychomotorische therapie.
- *Training methodische vaardigheden (TMV)*
In deze module worden methodische vaardigheden verder ontwikkeld. Centraal staat het zelf ervaren en therapeutisch toepassen van bewegings- en lichaamsgeoriënteerde werkvormen. Tevens wordt aandacht besteed aan het leren maken van handelingsvolgordes, een methode van werken waarbij het theoretisch verantwoorden van PMT centraal staat.
- *Training therapeutische vaardigheden I (TTV)*
In deze module worden de therapeutische vaardigheden verder ontwikkeld en staat het verwerven van 'flexibility of behaviour' van de student / therapeut voorop.
- *Beroepsgerichte theorie I (BT): theorieën en opvattingen over PMT*
In deze module staan diverse denkrichtingen in de PMT centraal en worden kaders aangeboden ter ordening en verdieping van vakspecifieke kennis.
- *Supervisie I*
In de groepssupervisie staat het leerproces van de student centraal. Dit betreft persoonlijke, taak- en beroepsgerichte aspecten.
- *Intervisie*
Studenten leren van en met elkaar in kleine groepen.

In het tweede studiejaar kunnen dan onderstaande modules gevolgd worden, mits de modules van het eerste jaar voldoende zijn afgesloten.

- *Beroepsgerichte theorie II: diagnostiek en behandelplanning.*
In deze module worden diverse diagnostische en methodische modellen aangeboden, die in werkgroepen worden uitgewerkt.
- *Onderzoeksvaardigheden (OV):*
Aan de hand van het proces van onderzoeken wordt praktijkrelevante kennis aangeboden, aangevuld met het aanleren van vaardigheden.
- *Training methodische vaardigheden*
Vervolg aan de hand van de evaluatie in het eerste jaar.
- *Supervisie II*
De supervisie wordt in het tweede jaar geïntensiveerd en vervolgd bij een andere supervisor en in een andere supervisiegroep dan het eerste jaar.
- *Training therapeutische vaardigheden II*
Deze training is een vervolg op TTV I.
- *Intervisie II*

In de loop van het derde studiejaar vindt het uitvoeren van onderzoek en het schrijven van de masterthesis plaats, af te sluiten met een presentatie.

Naast de reguliere modules worden er gedurende het opleidingstraject twee seminars aangeboden. Dit zijn tweedaagse bijeenkomsten (met overnachting) waarin een specifiek onderwerp zowel praktisch als theoretisch wordt uitgediept.

Het betreft:

- I. Seksespecifieke Hulpverlening
- II. Seksualiteit, lichaamsbeleving en intimiteit

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Voorzitter: De heer M. Probst P.T. Ph.D.

De heer Probst is ingezet vanwege zijn deskundigheid in de fysiotherapie in de geestelijke gezondheidszorg en psychomotorische therapie, terreinen waarop hij ook over internationale deskundigheid beschikt. Hij heeft samenwerking en uitwisseling opgezet met de Universiteiten van Padua en Verona, Italië; Charles University Prague en Ustinad, Tsjechië; Porto en Evora, Portugal; en van Bergen, Noorwegen.

De heer Probst is stichter en voorzitter van de "International Council of Physiotherapy in Psychiatry and Mental Health" en hij is voorzitter van de Vlaamse Vereniging van Psychomotorische Therapeuten, alsmede van de "Science and Research Commission of the European Forum of Psychomotricity". Tevens is hij lid van de wetenschappelijke commissie "Fortbildung Psychomotorisch Entwicklungsförderung im Kindesalter" (Uni Köln, Amsterdam, Marburg, Leuven & Luxemburg); en is hij lid van het departementsbestuur Departement Revalidatiewetenschappen en verantwoordelijke voor de eenheid Adapted physical activity en psychomotorische therapie; coördinator opleiding revalidatiewetenschappen in de geestelijke gezondheidszorg. In 2009 is hij onderscheiden met de "Klaas van Roozendaal Award"; een tweejaarlijkse onderscheiding van de "Nederlandse Vereniging van Psychomotorische Therapeuten". De heer Probst heeft meer dan 140 publicaties in 9 verschillende talen op zijn naam staan en heeft meer dan 150 lezingen gehouden in het buitenland op congressen en op uitnodiging van universiteiten.

Onderwijsdeskundigheid heeft de heer Probst vanuit zijn functie als hoofddocent aan de K.U. Leuven waar hij coördinator is van de afstudeerrichting revalidatiewetenschappen en kinesitherapie in de Geestelijke Gezondheidszorg. Daarnaast is hij deeltijds klinisch werkzaam in het UPC-KU Leuven, campus Kortenberg waar hij diensthoofd is van de dienst kinesitherapie en psychomotorische therapie.

Voor deze visitatie heeft de heer Probst de NQA handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1997	Doctoraat in de motorische revalidatie
1982 - 1983	Postgraduaat opleiding in autogene training en relaxatietechnieken
1978	Getuigschrift psychomotorische therapie
1973 - 1978	Licentiaat in de motorische revalidatie en kinesitherapie

Werkervaring:

1995 - heden	Wetenschappelijk medewerker – docent – hoofddocent K.U. Leuven
1979 - heden	Fysiotherapeut/psychomotorisch therapeut UC Kortenberg
1979 - 1997	Psychomotorisch therapeut Penitentiair instelling Leuven (deeltijds)

Mevrouw drs. M.C. van Dam

Mevrouw Van Dam is ingezet als panellid vanwege haar expertise in de psychologie en haar onderwijsdeskundigheid. Vanuit haar ervaring als directeur van een opleidingsorganisatie in de Geestelijke Gezondheidszorg heeft zij gedegen kennis van talloze vormen van (psycho-)therapie, daarnaast beschikt zij door haar ervaring als docent tevens over onderwijsdeskundigheid. Mevrouw Van Dam heeft uit opleiding en werkervaring kennis van de accreditatiesystematiek, daarnaast is zij voor deze visitatie aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

tot heden	Talloze kortere en langere nascholingscursussen.
1991 - 1993	Tweejarige postdoctorale leergang Opleidingskunde

1973 - 1979 Universitaire opleiding Klinische Psychologie Universiteit Utrecht

Werkervaring:

1994 - heden Directeur RINO Noord-Holland, Instelling voor Nascholing en Opleiding in de Geestelijke Gezondheidszorg te Amsterdam. Zie: www.rino.nl
1987 - 1994 Hoofd afdeling nascholing RINO Noord-Holland
1986 - 1987 Coördinator van een opnameafdeling
1985 - 1986 Psycholoog bij een afdeling voor ouderenzorg
1980 - 1985 Psycholoog bij een behandelafdeling voor jong volwassenen van de Willem Arntz Hoeve
1976 - 1980 Docentschap Psychologie bij de opleiding Verpleegkunde aan het VU Ziekenhuis
1975 - 1980 Docentschap Psychologie bij de opleiding tot B-verpleegkundige van de Willem Arntsz Hoeve in Den Dolder (nu Altrecht)

Diversen:

- Bestuurservaring bij Vrouwengezondheidszorgcentrum Aletta in Utrecht
- Internationale ervaring in diverse Europese projecten t.b.v. de ontwikkeling en implementatie van onderwijsprogramma's op het gebied van de geestelijk gezondheidszorg / psychiatrie en huisartsenzorg, bijvoorbeeld in Tsjechië en Roemenie
- Tevens actief in Europese trajecten gericht op het ontwikkelen van curricula op het gebied van rehabilitatie en casemanagement.

De heer prof. dr. D. Wiersma

De heer Wiersma is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van psychomotorische therapie en vanwege zijn inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. De heer Wiersma heeft veel ervaring met klinisch-epidemiologisch onderzoek op het gebied van psychiatrie en de geestelijke gezondheidszorg. Hij is betrokken bij de opzet en uitvoering van evaluatie onderzoek van psychomotorische therapie en beeldende therapie in de geestelijke gezondheidszorg. Bovendien heeft de heer Wiersma onderwijservaring als docent; als universitair docent en hoofddocent en als hoogleraar klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen aan de RUG. De heer Wiersma heeft talloze publicaties op zijn naam staan. Voor deze visitatie heeft de heer Wiersma onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1993 Course in epidemiology in Baltimore, USA
1993 Epidemioloog B
1979 Promotie psychosociale stress en langdurige arbeidsongeschiktheid
1974 Westerse sociologie RUG
1967 Willem Lodewijk Gymnasium

Werkervaring:

- 2000 - heden directeur Rob Giel Onderzoekcentrum, sinds 2002 bijzonder hoogleraar klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen; eerst RuG/AZG thans 100% in dienst van UMCG
- 1986 - 2002 universitair hoofddocent (UHD)
- 1982 - 1986 wetenschappelijk hoofdmedewerker
- 1978 - 1982 wetenschappelijk medewerker vakgroep (sociale) psychiatrie, faculteit der Geneeskunde van de R.U. Groningen
- 1974 - 1978 wetenschappelijk onderzoeker werkgroep Psychohygiëne TNO/ afdeling sociale psychiatrie RUG
- 1974 - 1975 docent aan Academie voor Sociale en Culturele Arbeid Groningen

Overig:

Lid raad van toezicht Mediant

Lid Bestuur van Kenniscentrum Phrenos (fusie van schizofreniestichting en kenniscentrum rehabilitatie)

De heer B. Schäfer

De heer Schäfer is ingezet als studentlid. Hij studeert momenteel Dance and Movement Therapy aan de Codarts Academie en Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. De heer Schäfer is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Doordat hij een deel van zijn bachelor in het buitenland heeft gevolgd, kan de heer Schäfer een internationale vergelijking maken. Voor deze visitatie is de heer Schäfer aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding

- 2010 – heden Master of Dance Therapy, Codarts Academy Rotterdam
- 2009 – heden Master of Science Psychology, Rijksuniversiteit Groningen
- 2003 – 2010 Bachelor of Science Psychology, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Madrid
- 1994 – 2003 Gymnasium (German and Politics), Ernestinum Celle, Germany

Werkervaring

- 2010 Internship afdeling persoonlijkheidsstoornissen, GGZ Friesland en CSB Leeuwarden
- 2008 – 2009 Team assistent 'Stichting Huis' Groningen
- 2008 – 2009 Thuiszorg Groningen

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziassse

Mevrouw Dekker is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft ruime ervaring met visitaties in alle sectoren van het hbo en in het wo. Zij bezit auditorkwaliteiten vanwege jarenlange visitatie-ervaring en heeft cursussen gevolgd bij Lloyd's, daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel voor auditoren hoger onderwijs. Haar kennis van het hoger onderwijs is ondermeer ontstaan door docentschap WU en onderwijskundige cursussen. Mevrouw Dekker heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 1983 – 1989 Opleiding Tuinbouwplantenteelt, Wageningen Universiteit
- 1977 – 1983 VWO, Christelijke Scholengemeenschap Walcheren te Middelburg

Werkervaring:

- 2004 – heden NQA: senior auditor, adviseur en accountmanager
1995 – 2004 Beleidsmedewerker afdeling Kwaliteitszorg, HBO-raad, 7 landelijke visitatietrajecten in diverse sectoren/domeinen van het hbo.
1991 – 1995 Toegevoegd docent Wageningen Universiteit, vakgroep Tuinbouwplantenteelt, belast met onderwijsontwikkeling
1990 – 1991 Adviseur bij Tuinbouwkundig Adviesbureau

Cursussen:

- Training Auditor Hoger Onderwijs, oktober 2003, NQA i.s.m. Lloyd's Register
Tweedaagse cursus Interne Kwaliteitsaudits, december 2002, Lloyd's Register
Training Gecertificeerd Secretaris, oktober 2010, NVAO

Mevrouw L.A. Redder MSc

Mevrouw Redder is ingezet als NQA auditor. Door in 2008 deel te nemen aan de evaluatie van het Bachelor-Master systeem en accreditatie voor het ministerie van OCW, uitgevoerd door Centre for Higher Education and Policy Studies, is haar interesse gewekt voor kwaliteitszorg binnen het (hoger) onderwijs. Door haar master thesis 'Quality Assurance in Higher Education' is zij bekend geworden met het accreditatieproces en weet zij aan welke door de NVAO gestelde eisen een opleiding moet voldoen om geaccrediteerd te worden en te blijven. Tijdens haar studie heeft zij als studentlid deelgenomen aan visitaties voor verschillende opleidingen. Na haar afstuderen in 2010 is mevrouw Redder als junior auditor bij NQA begonnen. Mevrouw Redder heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 2006 – 2010 Master Public Administration, richting Higher Education Policies, Universiteit Twente
2002 – 2006 Bestuurskunde/Overheidsmanagement, Thorbecke Academie, Leeuwarden
- Stage kwaliteit aansluiting mbo-hbo, ROC Friese Poort
 - Scriptie toetsen competenties projectleider van Strategisch Implementatieprojecten, Management Centrum, Den Haag
- 1997 – 2002 HAVO, Maartenscollege, Haren

Werkervaring

- 2010 – heden Junior-auditor Netherlands Quality Agency, Utrecht
2009 – 2010 Studentlid panel visitaties voor verschillende opleidingen in het hoger onderwijs, Netherlands Quality Agency, Utrecht
2008 Student Assistent, Evaluatie invoering Bachelor-Mastersysteem en Accreditatie voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, CHEPS Universiteit Twente, Enschede
2006 – 2007 Medewerker belastingtelefoon Belastingdienst, Hengelo
2005 – 2006 Medewerker Reïntegratiebureau, Leeuwarden

Diversen:

- 2005 – 2006 Voorzitter Damesdispuut Imperatrix
2003 – 2004 Vice-voorzitter Studiegenootschap Trias Politica
2003 Secretaris introductiecommissie voor de eerstejaars aan de Thorbecke Academie

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1

Tijdstip	Programmaonderdeel	Namen deelnemers
13.00 – 13.30u.	Binnenkomst panel (met broodjes)	Panel
13.30 – 14.00u.	Ontvangst en rondleiding	Panel + Opleidingsmanagement
14.00 – 15.00u.	Voorbereiding n.a.v. kritische reflectie	Panel
15.00 – 17.30u.	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal: 6 door NQA geselecteerde scripties - Studentmateriaal: producten van de studenten waar het panel op dag 2 mee spreekt Spreekuur (\pm ½ uur, tijd in overleg)	Panel
17.30 – 18.30u.	Voorbereiding naar aanleiding van studentmateriaal	Panel

Dag 2

Tijdstip	Programmaonderdeel	Namen deelnemers
09.00 – 10.00u.	Blok Inhoud I +II: afstuderen	<p><i>Docenten:</i> Drs. Claudia Emck, beroepsgerichte theorie 2, onderzoeksvaardigheden, supervisie, Coaching en masterthesisbegeleiding; Drs. Dienneke Jol, beroepsgerichte theorie 1, coaching en coördinator; Drs. Mia Scheffers, training therapeutische vaardigheden, coaching en masterthesisbegeleiding</p> <p><i>Alumni:</i> Katharina Bongaertz (Brijder Verslavingszorg en PsyQ); Marieke Coenen ('s Heerenloo Kwadrant); Tom Kienhuis (De Woenselse Poort (TBS)) en Aurélie Nieuwenhuijse (GGZ Emergis, afdeling eetstoornissen). Allen afgestudeerd op 29-01-2011.</p>

Tijdstip	Programmaonderdeel	Namen deelnemers
10.15 – 11.15u.	Blok Inhoud III: studiejaren 1 + 2	Edwin van der Does, Leraar LO 1e graads, Stichting de Jutters, Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden Lucertis; Marian van der Star-Karsten, BPT, FPC de Oostvaarderskliniek en Maarten Roovers, BA PMT, VIA (landelijk centrum GGZ en Gehoorstoornissen) onderdeel van Rivierduinen. Allen cohort 2009-2011.
11.30 – 12.15u.	Gesprek met docenten	Martin van den Blink, training therapeutische vaardigheden en coaching; Marga Hoeksema, training methodische vaardigheden en coaching; Drs. Lia van der Maas, onderzoeksvaardigheden en masterthesisbegeleiding; Drs. Marlies Rekkers, supervisie, coaching en masterthesisbegeleiding, Drs. Mia Scheffers, training therapeutische vaardigheden.
12.15 – 13.15u.	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15 – 14.00u.	1 ^e gesprek met management	Drs. Bram Donkers (Directeur School of Human Movement and Sports); Paul Verschuur (Opleidingsmanager PMT BA opleidingen) en Drs. Dienneke Jol (Coördinator Master PMT)
14.15 – 15.00u.	Blok Borging	Kernteam opleiding: Paul Verschuur, Drs. Dienneke Jol, Drs. Mia Scheffers en Drs. Henriëtte van der Meijden (supervisie).
15.00 – 15.30u.	Gesprek lector	Dr. Ruud Bosscher, lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn
15.45 – 16.45u.	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
16.45 – 17.30u.	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Drs. Bram Donkers, Paul Verschuur, Drs. Dienneke Jol en Drs. Mia Scheffers.

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

- Kritische reflectie visitatie Master Psychomotorische Therapie, maart 2011
- Beroepsprofiel Psychomotorisch therapeut, maart 2009
- Informatie/Studiegids Master Psychomotorische Therapie Cursusgroep 2009-2011
- Opleidings- en toetskader Master Psychomotorische Therapie, november 2010
- Position Paper Master Psychomotorische Therapie Hogeschool Windesheim
- Verplichte literatuurlijst
- Moduleboek Master Thesis
- Moduleboek Training Methodische Vaardigheden (TMV)
- Moduleboek Supervisie
- Moduleboek Beroepsgerichte Theorieën (BT1)
- Moduleboek Beroepsgerichte Theorie BT2
- Moduleboek Training Therapeutische vaardigheden (TTV) 2009-2011
- Moduleboek Coaching Master PMT 2009-2011
- Moduleboek Onderzoeksvaardigheden Master PMT cursusjaar 2010-2011
- Moduleboek Masterthesis
- Studentenstatuut 2010-2011, School of Human Movement & Sports, Masteropleiding Psychomotorische Therapie, Opleidingsdeel.
- Notulen, jaarverslag en samenstelling Adviesraad en Veldadviescommissie PMT
- Subsidieaanvraag Master PMT + brief toekenning subsidieaanvraag
- Lijst afstudeerthesen
- Kwalitatieve evaluatie Master PMT 2007-2010
- Kwaliteitsonderzoek Master opleiding Psychomotorische Therapie, Eerste semester 2010-2011
- Masterthesen met beoordelingsformulieren:
 - *K. Bongaertz, Contextmapping lichaamsbeleving – een verkennend onderzoek naar de lichaamsbeleving van volwassenen met een stoornis in het gebruik van een middel met de methode contextmapping, 8.5, 29-01-2010*
 - *M. Coenen, Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de PsyMot bij licht verstandelijk beperkte jongeren, 8, 29-01-2010*
 - *T. Kienhuis en J. Kolijn, Impulsiviteit meetbaar binnen de PMT, 7, 29-01-2010*
 - *A. Nieuwenhuysse, Hydrorelaxatie in de behandeling van eetstoornissen, 7, 29-01-2010*
 - *J. Bonekamp, Bewogen bewegen – onderzoek naar het effect van een PMT Activeringsgroep op de verandering van bewegingsdrang bij jeugdige patiënten met Anorexia Nervosa, 7.5, 29-01-2010*
 - *F. Dijk en M. Uijting, Het effect van Progressive Relaxatie en Autogene training op lichaamsbewustzijn en zelfbewustzijn: een gerandomiseerd onderzoek, 8, 25-06-2010*
 - *E. Dijkhuis, PMT in “Zorgpaden”. Een verkennend onderzoek naar de visie van psychomotorisch therapeuten binnen de enkelvoudige zorg van GGZ-Friesland op de beschrijving en ontwikkeling van stoornisgerichte PMT-modulen binnen de zorgprogramma’s van GGZ –Friesland, 7, 25-06-2010*
 - *Y. Kemenade, Een pilotonderzoek naar de effecten van psychomotorische therapie op obese psychiatrische kinderen, 6.5, 29-01-2010*
 - *R. Paans, Omgangsadviering: waardevol? Kwalitatief onderzoek naar de waardering van zorgverleners betreffende omgangsadviering door psychomotorische therapeuten in de geriatrie, 7, 25-06-2010*
 - *P. de Vries, Effect van individuele pmt “agressie-regulatie” module op copingsvaardigheden van adolescenten met externaliserende problemen, 6, 29-01-2010*